

Centar za demokratiju
i ljudska prava

Center for Democracy
and Human Rights

Bulevar Džordža Vašingtona 51, 3/48
81000 Podgorica, Crna Gora

tel: ++382 20 234 114, fax: ++382 20 234 368
e-mail: info@cedem.me, www.cedem.me

Broj 34 • jul - septembar 2011. godine

NEWSLETTER

Indeks demokratije 2009¹

1. POLOŽAJ ŽENA

Pitanje rodne ravnopravnosti i položaja žena u društvu jeste jedno od temeljnih pitanja. Teško da može biti uspješne izgradnje demokratskog društva, ukoliko se nije na pravi način riješilo pitanje položaja žena u skladu sa uzusima modernog svijeta i kontekstualnim kulturnim, socijalnim, ekonomski posebnostima. Kvalitet demokratije u jednoj državi određuje u velikoj mjeri i odnose unutar nje same. Demokratija danas podrazumijeva mnogo više od demokratskih institucija, slobodnih i fer izbora; stoga, ako je ograničen, uskraćen ili zabranjen pristup ženama u procesu donošenja odluka, demokratija postaje prazno slovo na papiru. Pojedinačne inicijative ne mogu biti dovoljne, osviještenost u pogledu potrebe rodne ravnopravnosti treba u cijelini prožeti društvo, sve nivoe kreiranja odluka i posebno političkog djelovanja. Proces implementiranja rodne jednakosti u sve oblasti društvenog, a samim tim i političkog djelovanja

treba se percipirati kao opšteprihvaćena društvena vrijednost koja usmjerava ka redefinisaju odnosa u društvu i samim tim približavanju rješenjima koja će biti u skladu sa uzusima moderne Evrope.

Posebno treba imati u vidu, tranzicioni karakter crnogorskog društva, naime iskustva tokom sprovođenja reformi pokazuju da sistemske ekonomske reforme više pogađaju žene nego muškarce. Žene su znatno osjetljivije na negativne efekte tranzicije kao što su gubitak radnog mjesta, stečenih prava iz prethodnog perioda i smanjivanja socijalne uloge države zbog dvostruke uloge na poslu i u porodici, rastuće diskriminacije, jačanja patrijarhalnih vrijednosti i propusta države da legislativom i drugim mjerama zaštiti ranjive grupe.

Ovaj aspekt je svakako imao specifičnu težinu i sa stanovišta metodologije koju smo definisali. Rodni odnos i rodna neravnopravnost, koja sasvim sigurno u Crnoj Gori postoji, u svojoj subjektivnoj transkripciji dobija drugačije

Tabela 1 Položaj žena – prikaz po indikatorima

Indikatori	2006	2007	2008	2009	SD
Ravnopravno učešće žena u svim aspektima društvenog života	3.08	2,99	3,12	2,96	1,248
Ravnopravno učešće žena u vlasti	2.92	2,89	3,05	2,86	1,232
Nepostojanje diskriminacije žena pri napredovanju i zapošljavanju	3.11	3,10	3,07	2,94	1,236
Nepostojanje diskriminacije žena u preduzećima, institucijama i organizacijama	3.12	3,15	3,11	2,99	1,207
Nepostojanje diskriminacije žena u porodici	2.64	2,64	2,76	2,60	1,210
Djelovanje organizacija i institucija koje štite prava žena	3.70	3,73	3,69	3,56	1,023
Nepostojanje govora mržnje prema ženama u medijima	3.79	3,85	3,75	3,69	,990

¹ INDEX DEMOKRATIJE - predstavlja način mjerenja stepena razvoja demokratskog procesa u jednom društvu. Njime se, jezikom brojki, kroz analizu specifičnih indikatora, ukazuje u kojoj mjeri građani doživljavaju prisustvo demokratije u društvu. Projekat je podržan od strane NED-a. Kompletan izvještaj je dostupan na našem veb sajtu (www.cedem.me).

značenje i sasvim je izvjesno da je mogućnost objektivne procjene u ovim uslovima ograničena. Rodovi kao polno određeni habitusi predstavljaju bazičnu entitetsku podjelu koja je socijalno-kulturalna po svojoj prirodi a da se pritom 'prirodno' utemeljuje na biološkim razlikama. Iz ovog slijedi da je i mogućnost percepcije rodnih razlika bitno ograničena vrijednosno-konceptualnom aparaturom koja je rodno konstruisana. Zato je sasvim razumljivo da se u rodnoj teoriji prije svake procjene položaja žena postavlja zahtijev za procesom rodne dekonstrukcije na nivou kulture i svijesti, čime se stvaraju nužni ali ne dovoljni uslovi za objektivne procjene.

Rezultati istraživanja rodne diskriminacije, u najširem smislu, su naprosto poražavajući (tabela 1). U okviru svakog pojedinog aspekta mjerenja rodne ravnopravnosti situacija je lošija danas nego što je bila prije godinu dana. Da stvar bude gora, podaci su lošiji nego što je to bio slučaj 2007 godine. Ovakvi rezultati ukazuju da se hitno mora reagovati kada je riječ o rodnoj ravnopravnosti. Moraju se hitno preduzeti mjere da se aktiviraju mehanizmi zaštite rodne ravnopravnosti, i da se zaustavi očigldan negativan trend. U ovom pogledu, svakako, treba imati u vidu činjenicu da je ovde riječ o procjenama javnosti, a ne o mjerenju objektivnim indikatorima. Ovo može značiti, ne da je situacija lošija, nego da je došlo do podizanja kriterijuma (svijesti), te da se prema rodnim pitanjima koje

nije promijenjeno javnost odnosi kritičnije. No, sve i da je tako, intervencija u ovoj oblasti je nužna, i mi pozivamo javnost, relevantne institucije i organizacije da preduzmu akcije u pogledu ostvarivanja osnovnih principa rodne ravnopravnosti.

2. POLOŽAJ OSOBA SA INVALIDITETOM

Demokratskost društva u velikoj mjeri zavisi od odnosa prema osobama sa posebnim potrebama, i veoma je bitno da svaka društvena dimenzija i struktura daju pozitivne impulse u tom pravcu. Bez interakcije svih subjekata pa i građana individualno s ciljem da se stvari u tom polju poboljšaju nijedno društvo, prema uzusima modernog doba, ne može pledirati da je demokratsko.

Odnos prema osobama sa invaliditetom nije pitanje samo demokratskosti već i pitanje humanosti u najširem smislu. Društvo se ne može smatrati humanim a samim tim ni demokratskim ukoliko njegovi članovi ne pokazuju empatiju i pružaju podršku ljudima koji imaju socijalnu potrebu kao što su to osobe sa invaliditetom. Praksa pokazuje da se problem u ovom pogledu uglavnom sastoji u činjenici da su osobe s invaliditetom "nevidljive" za širu javnost, pri čemu je mogućnost objektivne percepcije ovog problema ograničena. Ova činjenica posebno važi za tradicionalne u svojoj biti zatvorene

Tabela 2 Odnos prema osobama sa invaliditetom – prikaz po indikatorima

Indikatori	2006	2007	2008	2009	SD
Postojanje zakonske zaštite osoba sa invaliditetom	3.39	3,42	3,49	3,32	1,110
Postojanje konkretnih akcija vlasti za zaštitu osoba sa invaliditetom	3.15	3,13	3,25	3,07	1,105
Nepostojanje diskriminacije osoba sa invaliditetom	3.03	3,02	3,06	2,81	1,158
Postojanje službi i institucija koje štite prava osoba sa invaliditetom	3.38	3,40	3,42	3,22	1,093
Obrazovanje pruža neophodna znanja osobama sa invaliditetom i djeci sa specijalnim potrebama	3.48	3,45	3,44	3,26	1,096
Pilagođenost školskih objekata djeci sa invaliditetom i djeci sa specijalnim potrebama	2.78	2,81	2,84	2,70	1,186
Prisutnost i odgovarajući tretman osoba sa invaliditetom u medijima	2.59	2,71	2,89	2,80	1,109

kulture, a ovo jeste slučaj sa Crnom Gorom. U ovakvoj konstelaciji nerijetko se problem osoba s invaliditetom tretira kao individualna stvar same porodice, pri čemu se javno isticanje ovog problema smatra neprikladnim. Sve ovo ide u prilog tezi o nevidljivosti osoba s invaliditetom te ograničenoj percepciji sveobuhvatnosti ovog problema na širem društvenom planu. Kroz činjenicu ograničene percepcije u vezi sa sveobuhvatnošću ovog problema u crnogorskom društvu treba sagledavati i dobijene rezultate.

Kada je o mjerenju ovog područja riječ (tabela 2), isto kao i kada je riječ o rodним pitanjima, podaci pokazuju izrazito negativne trendove u svakom pojedinom mjerenom aspektu. Dakle, u prethodnih godinu dana, znatno je pogoršan tretman društva osoba sa invaliditetom. I u ovom pogledu postoji mogućnost interpretacije da situacija u stvarnosti nije lošija nego što je bila, već da su problemi u ovoj oblasti postali vidljiviji i/ili javnost kritičnija. Bilo kako bilo, nema sumnje da demokratska javnost negativno ocenjuje tretman osoba sa invaliditetom i poziva na akcije odgovornih kako bi se njihov položaj poboljšao.

3. INDEKS DEMOKRATIJE – SUMARNI PREGLED

Na osnovu svih realizovanih mjerenja formiran je prikaz demokracije po područjima, kako bi analizirali stanje demokracije crnogorskog društva. U tabeli 35 i na grafikonu 33 mogu se vidjeti kompozitni skorovi mjerenja za svako područje koji su rezultanta koji predstavljaju sumarizaciju svih dimenzija koje sačinjavaju

područja. Rezultati istraživanja pokazuju da je demokracija na najvišem nivou kada je riječ o obrazovanju (65,4) i položaju nacionalnih i vjerskih manjina (64,5). Dalje, iako mjerimo negativne trendove, položaj žena (61,3) i osoba sa invaliditetom (60,3) je na zadovoljavajućem nivou u poređenju sa ostalim područjima. Kada je riječ o demokraciji u području medija (57,9), situaciju možemo okvalifikovati kao zadovoljavajuću (ovo u komparativno numeričkom, ne i u kvalitativnom smislu). Konačno, stanje demokratije je najlošije u područjima politike i vlasti (54,0), vladavini prava i zakona (53,9) i području ekonomije (53,0). Prema tome, i dalje ključni zadaci daljeg napretka demokratije ostaju demokratizacija u sferi politike, vladavine prava i ekonomske transformacije. Analitički, treba imati u vidu da su sva područja koja su predmet mjerenja međusobno povezana, tačnije, podjela na područja jeste empirijska ali je u velikoj mjeri i analitička. Ovo naprosto znači da situacija u jednom području jest povezana direktno ili posredno sa ostalim područjima. Konsekventno, loše stanje u identifikovanim područjima, predstavlja prepreku daljeg razvoja demokracije u ostalim područjima.

Predmet našeg posebnog interesovanja kada je riječ o INDEX-u jeste mjerenje trendova po područjima, kao i ukupnog trenda (tabela 36 i graf 34). Analiza pokazuje da su trendovi izrazito negativni kada je riječ o položaju osoba sa invaliditetom (60,3 naspram 63,8), položaju žena (61,3 naspram 63,9) i položaju nacionalnih i vjerskih manjina (64,5 naspram 66,4). Dakle, iako su komparativno vrijednosti mjerenja u ovim područjima sasvim zadovoljavajuće,

Tabela 35 INDEKS DEMOKRATIJE

PODRUČJA	N	I	SD
POLITIKA I VLAST	750	54,0	18,02967
VLADAVINA PRAVA I ZAKONA	744	53,9	18,02735
EKONOMSKE SLOBODE I EKONOMSKA PARTICIPACIJA	741	53,0	17,60962
DEMOKRATIJA U OBRAZOVANJU	732	65,4	15,88380
DEMOKRATIČNOST MEDIJA	718	57,9	16,69259
POLOŽAJ NACIONALNIH I VJERSKIH MANJINA	720	64,5	17,96142
POLOŽAJ ŽENA	736	61,3	19,20361
POLOŽAJ OSOBA SA INVALIDITETOM	715	60,3	18,91799

Graf 33 INDEKS DEMOKRATIJE

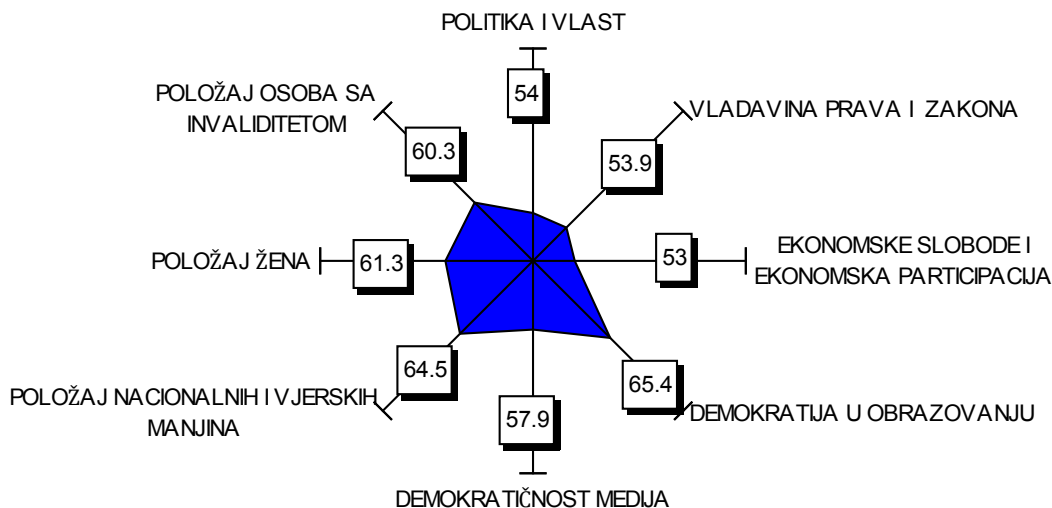

Tabela 36. INDEKS DEMOKRATIJE -TREND

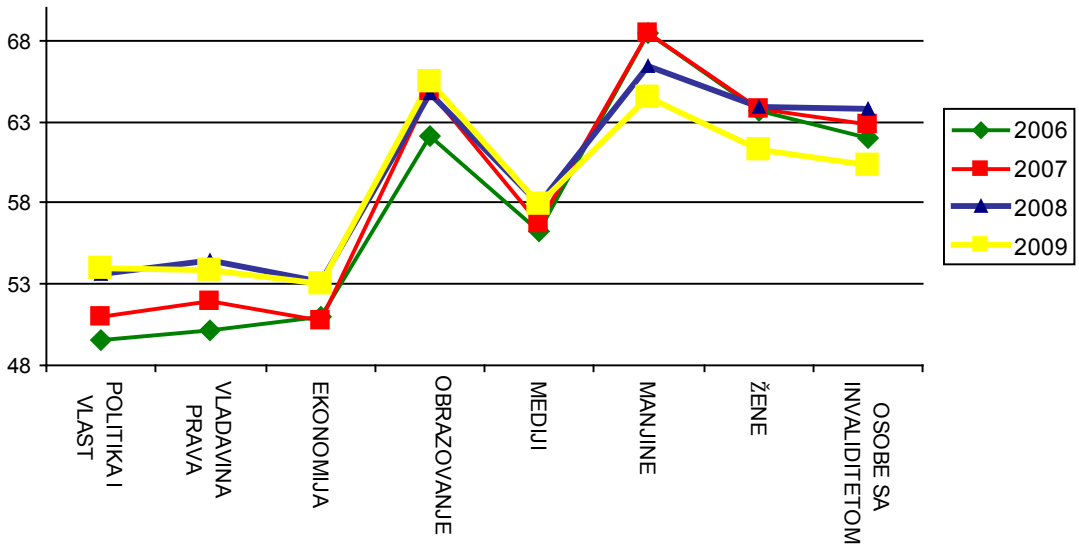
	2006	2007	2008	2009	Z STAT
POLITIKA I VLAST	49,6	51,0	53,6	54,0	0,61
VLADAVINA PRAVA I ZAKONA	50,2	51,9	54,4	53,9	-0,76
EKONOMSKE SLOBODE I EKONOMSKA PARTICIPACIJA	51,0	50,7	53,2	53,0	-0,31
DEMOKRATIJA U OBRAZOVANJU	62,1	64,9	64,7	65,4	1,19
DEMOKRATIČNOST MEDIJA	56,3	56,7	57,9	57,9	0,00
POLOŽAJ NACIONALNIH I VJERSKIH MANJINA	68,5	68,4	66,4	64,5	-2,84*
POLOŽAJ ŽENA	63,7	63,8	63,9	61,3	-3,66*
POLOŽAJ OSOBA SA INVALIDITETOM	62,0	62,8	63,8	60,3	-4,93*

trendovi su upozoravajući. Sa druge strane, u ostalim područjima nije došlo do nazadovanja, ali nije došlo ni do napretka. Ovde je problem veoma izražen zato što su same vrijednosti nezadovoljavajuće, i nedostatak progresivnih kretanja je veoma zabrinjavajući. Dakle, bilo je nužno da se ostvare pozitivni pomaci u ovim oblastima, naročito u politici, pravu i ekonomiji, pri čemu je napredak izostao.

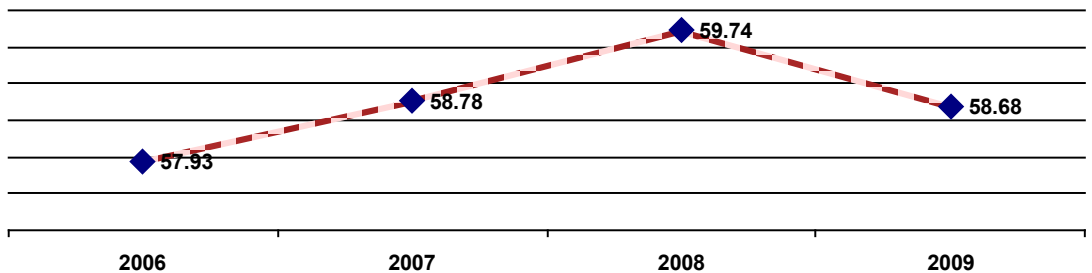
Na kraju negativne trendove koje smo identifikovali po područjima mogu se jasno vidjeti i kada se upoređi ukupna vrednost INDEX-a sa prethodnim istraživanjem (graf. 35). U 2009 godini prosječna vrijednost INDEX-a je 58,68

naspram 59,74, kolika je bila vrijednost 2008 (Z statistik = 1,96; $p < 0,05$ – jednostran test). Dakle, demokratija crnogorskog društva je danas na nižem nivou nego što je to bio slučaj prošle godine. Razlozi za ovaj podatak jesu negativni trendovi u područjima položaja osoba sa invaliditetom, položaja žena i položaja nacionalnih i vjerskih manjina, pri čemu u ostalim područjima nije došlo do napretka. Kako možemo razumeti ove nalaze? Prije svega, valja jasno reći, da je ovde riječ o procenama javnosti a ne o mjerenjima koja se zasnivaju na objektivnim indikatorima. Tačnije, kada govorimo u kategorijama progresa i regresa, mi govorimo o tome kako građani ocenjuju stanje demokratije. Ovo dalje

Graf. 34. INDEX DEMOKRATIJE - TREND PO PODRUČJIMA

Graf. 35. INDEX DEMOKRATIJE - TREND

znači da je riječ o percepciji javnosti, ili tačnije, ostaje mogućnost da je situacija u stvarnosti možda drugačija od one kako to javnost procenjuje. Ovo nije odbrana negativnih trendova, već samo klarifikacija dobijenih rezultata. U stvarnosti, sasvim je otvorena mogućnost da se stvari u prethodnih godinu dana nisu promijenile, ali da je kritička svest javnosti na višem nivou. Ova kritička svest može biti rezultanta ubrzanog procesa evropskih integracija koja dovodi do povećanih očekivanja samih građana. Ali jednako to može biti i veći stepen kritike u

odnosu na negativne pojave u društvu koje su ranije, iz različitih razloga, bile tolerisane. Bilo kako bilo, kritička svest javnosti jeste jedan od važnih elemenata sveukupnog stanja demokratije u društvu, i ono na čemu INDEX insistira, jeste da se u skladu sa očekivanjima i potrebama demokratske javnosti u Crnoj Gori preduzmu reformske akcije od strane nadležnih organa, institucija i pojedinaca koje će biti usmerene u pravcu daljeg razvoja demokratije.

Aktivnosti CEDEM-a

PROJEKAT: Aktivni monitoring ljudskih prava

Projekat Aktivni monitoring ljudskih prava realizuje se uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori u trajanju od 18 mjeseci, počevši od februara 2011. godine. Opšti cilj projekta je poboljšanje sposobnosti crnogorskog civilnog društva da utiče na razvoj i implementaciju politika iz oblasti ljudskih prava. Realizacija projekta je otpočela 1. februara 2011. godine.

Pregled aktivnosti u projektu "Monitoring ljudskih prava u Crnoj Gori" za period jul 2011 – oktobar 2011

Projektni tim je ispunio slijedeće dužnosti:

- Završen je polugodišnji Izvještaj o stanju ljudskih prava
- Izvještaj o stanju ljudskih prava dostavljen je na razmatranje ključnim partnerima: Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, kancelariji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda (Ombudsman-u) i g-dinu Zoranu Pažinu, zastupniku Crne Gore pri Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu
- Organizovan je konsultativni sastanak monitora ljudskih prava sa pomoćnikom direktora AIRE Centra
- Održana je prezentacija Izvještaja u hotelu "Crna Gora", 05. oktobra 2011. godine
- Projektni tim je obezbjedio kontinuirano pružanje podrške NVO monitorima za ljudska prava

PROJEKAT: Monitoring pravosudnog sistema

Projekat Monitoring pravosudnog sistema u Crnoj Gori realizuje se uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori u trajanju od 18. mjeseci, počevši od februara 2011. Opšti cilj ovog projekta je da podstakne odgovorno, profesionalno, efikasno i transparentno pravosuđe u Crnoj Gori, koje će biti u stanju da odgovori na potrebe građana.

Pregled aktivnosti u projektu "Monitoring pravosudnog sistema Crne Gore" za period jul 2011 – oktobar 2011

U periodu jul 2011 - oktobar 2011, posmatrački tim je prisustvovao na ukupno 28 glavnih pretresa, a ukupan broj posmatranih sudskih predmeta je iznosio 35. U pogledu selekcije krivičnih djela koja su bila predmet monitoringa, prioritet je dat krivičnim djelima sa elementima korupcije i organizovanog kriminala koji su procesuirani u naznačenom periodu.

Osim posmatranja suđenja, posmatrački tim je aktivno radio na pripremi prvog polugodišnjeg Izvještaja o monitoringu suđenja. Izvještaj je obuhvatio rezultate posmatranja krivičnih postupaka koji su vođeni pred sedam crnogorskih sudova, u periodu od 1. aprila 2011 do 31. avgusta 2011. Izvještaj je dostavljen Vrhovnom sudu Crne Gore, Vrhovnom državnom tužilaštvu i Ministarstvu pravde Vlade Crne Gore.

Seminar:**”EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA I OSNOVNIM SLOBODAMA I KRIVIČNI POSTUPAK”*****Budva , 07 – 09. septembar 2011.***

U organizaciji CEDEM-a, a uz podršku njemačke fondacije „Konrad Adenauer“ i Ambasade Velike Britanije u Crnoj Gori, održan je seminar na temu „Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i krivični postupak“. Seminar je okupio pripravnike i stručne saradnike iz crnogorskih sudova, tužilaštva i Ministarstva unutrašnjih poslova. Seminar je organizovan sa ciljem upoznavanja učesnika sa novinama koje donosi primjena novog Zakonika o krivičnom postupku i praksom Evropskog suda za ljudska prava. Osim toga, učesnici seminara imali su priliku da u neposrednoj diskusiji sa predavačima i kolegama razmijene

mišljenja o aktuelnim pitanjima sudske prakse u Crnoj Gori i pravcima reforme crnogorskog krivičnog zakonodavstva. Ovaj seminar predstavlja nastavak CEDEM-ovog višegodišnjeg programa jačanja kapaciteta mladih kadrova u pravosuđu, koji ima za cilj da pomogne daljem usavršavanju budućih nosilaca najodgovornijih pravosudnih funkcija i da na taj način doprinese efikasnosti i nezavisnosti crnogorskog pravosuđa.

Sastanak:**AKTIVNI MONITORING LJUDSKIH PRAVA*****Podgorica 26. septembar 2011.***

U organizaciji CEDEM-a, održan je konsultativni sastanak sa monitorima ljudskih prava, u okviru projekta „Aktivni monitoring ljudskih prava u Crnoj Gori” 26. septembra 2011. u prostorijama CEDEM-a. Sastanku je prisustvovao pomoćnik direktora AIRE Centra iz Londona. Cilj sastanka je:

- analiza Polugodišnjeg izveštaj o ljudskim pravima
- analiza poteškoća na koje su monitori nailazili tokom prikupljanja i obrade informacija u oblastima za koje su odgovorni i razmatranje mogućih opcija kako da se te poteškoće prevaziđu
- analiza poboljšanja za izveštavanje o povredama prava u narednoj fazi projekta

Ključna pitanja koja su se raspravljala na sastanku su metodologija prikupljanja podataka, zaštita izvora informacija i zaštita privatnosti, neophodna za prikupljanje, analizu i obradu podataka. Dio sastanka je posvećen praktičnim vježbama o tome kako da se izveštava o kršenju ljudskih prava, a neki primjeri su zajednički izradili učesnici sastanka.

Prezentacija:

”PREZENTACIJA IZVJEŠTAJA
O MONITORINGU PRAVOSUDNOG SISTEMA”

Podgorica, Hotel Premijer, 28. septembar 2011.

U organizaciji CEDEM-a, a u saradnji sa AIRE Centrom iz Londona, Misijom OEBS-a u Crnoj Gori i Centrom za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije, održan je seminar na temu „Pristup pravdi: djelotvoran pravni lijek - pravo na ustavnu žalbu – Međunarodni standardi i regionalna iskustva“. Seminar je realizovan u okviru projekta Ostvarivanje ljudskih prava pred institucijama pravosudnog sistema u Crnoj Gori, uz podršku njemačke fondacije “Konrad Adenauer”, kroz Program vladavine prava za Jugoistočnu Evropu i Ministarstva inostranih poslova Velike Britanije.

Teme seminara obuhvatile su pregled relevantnog domaćeg zakonodavstva i međunarodnih standarda u ovoj oblasti, kao i primjere uporedne ustavno-sudske prakse. Pored predstavnika organizatora, donatora i partnerskih organizacija, seminaru su prisustvovali: sudije Ustavnog suda Crne Gore, Vrhovnog suda Crne Gore, osnovnih sudova u Podgorici, Bijelom Polju i Rožajama, kao i predstavnici advokatske struke i organizacija civilnog društva. Predavači na seminaru su bili: Branka Lakočević, pomoćnica Ministra pravde, Desanka Lopičić, zamjenica predsjednika Ustavnog suda Crne Gore; Vladan Joksimović, pravni konsultant Savjeta Evrope, kancelarije u Beogradu, Kirill Koroteev, konsultant EHRAC i profesor Ustavnog prava; prof. dr Arne Mavčić, dekan Evropskog pravnog fakulteta, Zoran Pažin, Zastupnik Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava.

Konferencija:

”EVROPSKA INTEGRACIJA ZAPADNOG BALKANA –
OGRANIČENJA I IZAZOVI”

Budva, 29 – 30. septembar 2011.

U organizaciji CEDEM-a, uz podršku fondacija “Konrad Adenauer” iz Njemačke i “Robert Shuman” iz Francuske održana je dvodnevna konferencija pod nazivom “Evropska integracija Zapadnog Balkana – ograničenja i izazovi”.

Konferencija je bila posvećena razmatranju aktuelnih pitanja u vezi sa približavanjem regiona Zapadnog Balkana Evropskoj uniji. Konferenciju su svojim izlaganjem otvorili: g-din Leopold Maurer, šef Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, ambasador Savezne Republike Njemačke u Crnoj Gori, g-din Pius Fisher, predsjednik fondacije Robert Shuman, g-din Jean-Dominique Giuliani, direktor fondacije Konrad Adenauer za Srbiju i Crnu Goru, g-din Henri Bohnet, kao i g-din Jérôme Kelle, otpravnik poslova u ambasadi Republike Francuske u Crnoj Gori.

U radu konferencije učestvovali su i brojni predstavnici međunarodnih organizacija, diplomatskog kora, kao i predstavnici akademske zajednice u Crnoj Gori i eminentni stručnjaci iz oblasti evropskih integracija. Učesnici konferencije ocijenili su da je region Zapadnog Balkana, uprkos izazovima iz bliske prošlosti, iz godine u godinu sve bliži Evropskoj uniji, ali da treba intenzivirati primjenu započetih reformi, posebno u oblasti pravosuđa, borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Prezentacija:**”PREZENTACIJA IZVJEŠTAJA O MONITORINGU
LJUDSKIH PRAVA ”**

Podgorica, Hotel Crna Gora, 5. oktobar 2011.

Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) u partnerstvu sa AIRE Centrom iz Londona organizovao je prezentaciju prvog polugodišnjeg Izvještaja o monitoringu ljudskih prava u Crnoj Gori.

Izvještaj je pripremljen u okviru projekta Aktivni monitoring ljudskih prava u Crnoj Gori, koji finansira Evropska Unija, a kojim upravlja Delegacija Evropske Unije u Crnoj

Gori. Izvještaj obuhvata rezultate monitoringa iz deset oblasti obuhvaćene Evropskom konvencijom o ljudskim pravima kao i ključne nalaze i preporuke tima za monitoring. Monitoring se realizovao u periodu od 1. aprila - 30. septembra 2011.

Radionica:**“Zabrana diskriminacije lica sa invaliditetom“**

Budva, 06-07. oktobar 2011.

U organizaciji CEDEM-a, Misije OEBS-a u Crnoj Gori i Ministarstva za ljudska i manjinska prava Crne Gore održana je treća dvodnevna radionica na temu diskriminacije, pod nazivom „Zabrana diskriminacije lica sa invaliditetom“.

Ove radionice imaju za cilj da se na potpuno transparentan način i u skladu sa međunarodnim standardima implementira Zakon o zabrani diskriminacije i da relevantni akteri u Crnoj Gori steknu i unaprijede svoja znanja i razumijevanje antidiskriminacionih standarda, kao i da steknu nove vještine primjenjujući ove standarde u svom radu i životu. Učesnici na radionici su bili predstavnici javne uprave i civilnog sektora u Crnoj Gori.

Predavači na radionici su bili Slobodanka Lazova Zdravkowska, rukovodilac Odjela za zaštitu i zapošljavanje osoba sa invaliditetom u Ministarstvu za rad i socijalnu politiku u Vladi Republike Makedonije i Vladimir Pešić, Pomoćnik ministra rada i socijalne politike u Vladi Republike Srbije.

Međunarodne aktivnosti predstavnika CEDEM-a

VLADAN SIMONOVIĆ, VILJNUS, LITVANIJA, 28. JUN-02. JUL 2011.

Član upravnog odbora CEDEM-a Vladan Simonović je učestvovao u radu Ministarske konferencije Zajednice za demokratiju, koja je održana u Viljnusu, Litvanija, od 28. juna do 02. jula.

Država Crna Gora je po prvi put učestvovala u radu ove organizacije, kroz prisustvo Ministra inostranih poslova g-dina Milana Ročena, kao i nekoliko predstavnika crnogorskih nevladinih organizacija. Na marginama konferencije, kojoj su prisustvovali visoki predstavnici vlada iz više od 70 država iz cijelog svijeta, održano je nekoliko različitih foruma - kao što su Forum civilnog Društva, žena, mladih lidera, korporativni forum i dr. Predstavnik CEDEM-a je učestvovao u radu Forum mladih lidera, i tom prilikom potpisao pristupnicu za punopravno članstvo, tako da će CEDEM ubuduće aktivno učestvovati u radu ove organizacije.

Na skupu je istaknuta potreba većeg uključivanja mladih lidera i diplomata u snaženju demokratskih procesa u svijetu. U tom smislu bila su interesantna iskustva učesnika skupa iz Egipta, Tunisa, Bjelorusije, Burme, Nigerije i drugih zemalja koji se nalaze na mukotrpnom putu osvajanja demokratskih sloboda. Učesnici ovog foruma su imali priliku da se sretnu i sa Sekretarom Stejt Departmenta Vlade SAD, g-djom Hilari Klinton, sa kojom je upriličen duži radni satanak.

EMIR KALAČ, BEOGRAD, SRBIJA, 14.-16. SEPTEMBAR 2011.

Emir Kalač, projekt-menadžer u CEDEM-u, učestvovao je na prvom Beogradskom bezbjednosnom forumu (BSF): „Balkan i globalna bezbednost: šta nam je zajedničko a šta nas razdvaja?“, koji je održan od 14. do 16. septembra u Domu Vojske Srbije, u organizaciji: Beogradskog fonda za političku izuzetnost, Beogradskog centra za bezbednosnu politiku i Evropskog pokreta u Srbiji.

NENAD KOPRIVICA, POTSDAM, NJEMAČKA 17.-22. SEPTEMBAR 2011.

Izvršni direktor CEDEM-a, Mr. Nenad Koprivica, učestvovao na međunarodnoj konferenciji: Transformation Thinkers, u organizaciji Bertelsman Stiftung-a i GIZ-a koja se održala od 17-22. septembra 2011. u Potsdamu pored Berlina.

MARIJA VUKSANOVIĆ, BUDIMPEŠTA, MAĐARSKA, 06.-08. OKTOBAR 2011.

Najprije treba napomenuti da je CEDEM imenovan kao nacionalni partner u sprovođenju programa „Making the most of EU funds for Roma“ (MtM Program), koji finansira Institut za otvoreno društvo iz Budimpešte.

Na bazi toga, CEDEM-ov Project Manager Marija Vuksanović učestvovala je na dvodnevnom partnerskom sastanku u Budimpešti, sa PGF nacionalnim partnerima iz Bugarske, Slovačke, Rumunije i Makedonije, kao i sa novo-primljenim partnerima iz Crne Gore (CEDEM) i Srbije (Evropski pokret u Srbiji i Grupa 484). Namjera sastanka je bila predstavljanje skorašnjeg administrativnog i programskog razvoja MtM programa u Bugarskoj, Slovačkoj i Rumuniji, kao i upoznavanje novih nacionalnih partnera sa prioritetima u oblasti inkluzije Roma i razmjena mišljenja o trenutnoj situaciji u svakoj od partnerskih zemalja.

CEDEM - Odjeljenje za empirijska istraživanja

Istraživanje o korupciji u Crnoj Gori

jul 2011.

Ovo istraživanje je realizovano u julu 2011. godine. Za razliku od dosadašnjih istraživanja, koja su postala uobičajena, dizajn ovog istraživanja ima nekoliko ključnih distinktivnih karakteristika.

Prvo, kada smo se bavili percepcijom, nije nas zanimala samo percepcija, već i njeno porijeklo i interpretacijski okvir i to kod određenih kategorija ispitanika. Drugo, išli smo korak dalje od same percepcije, tačnije, istraživanjem smo pokušali da identifikujemo same obrasce ponašanja i prakse koje povećavaju vjerovatnoću koruptivnog ponašanja. Treće, osim opšteg nivoa istraživanja korupcije, u našem istraživanju mi se fokusiramo na nekoliko aspekata i područja društvenog i ekonomskog života, sa namjerom da dublje analiziramo nekoliko područja u kojima se korupcija dešava. Četvrto, čitavo istraživanje je eksplicitno dizajnirano na način da se na osnovu istraživanja predlože konkretne mjere i instrumenti za borbu protiv korupcije. Peto, mi smo realizovali tri istraživanja, prvo, to je istraživanje stavova populacije, drugo to je istraživanje stavova preduzetnika i treće, to je istraživanje stavova sudija. Šesto, i posljednje, koristili smo dvije različite metode sa istim ciljevima, a to su anketni metod i individualni intervju.

Najvažniji rezultati ovog istraživanja se mogu pronaći na našem veb sajtu www.cedem.me. Istraživanje je podržano od američkog naroda, posredstvom Američke Agencije za međunarodni razvoj, odnosno kroz njen Program Efikasnog upravljanja u Crnoj Gori.

Istraživanje: "Političko javno mnjenje"

Septembar 2011.

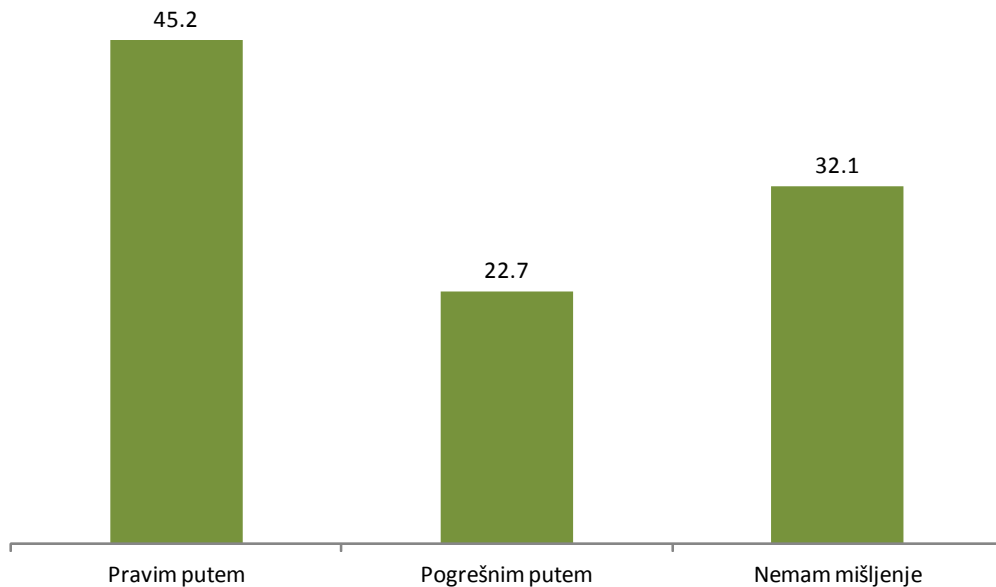
Istraživanje je obavljeno tokom septembra 2011. godine. Ovdje je primijenjen CEDEM-ov standardni dvostruko-stratifikovani uzorak, sa slučajnim izborom ispitanika u njegovim finalnim jedinicama. Realizovani uzorak je bio sa 1035 ispitanika, u 16 crnogorskih opština. Standardna statistička greška kreće se u rasponu od +/- 3.0 % sa intervalom povjerenja od 95%.

Istraživanje Političko javno mnjenje – septembar 2011. je podržano od Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici.

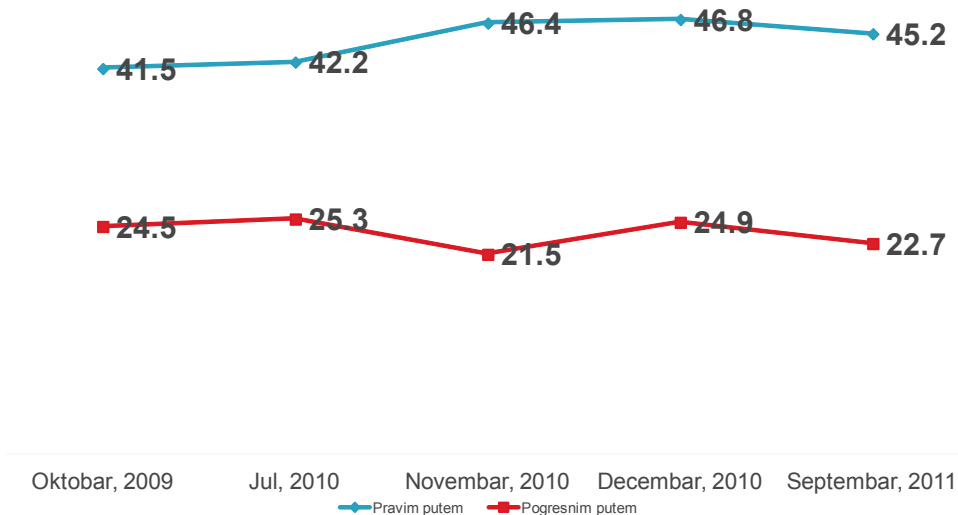
Metod i uzorak

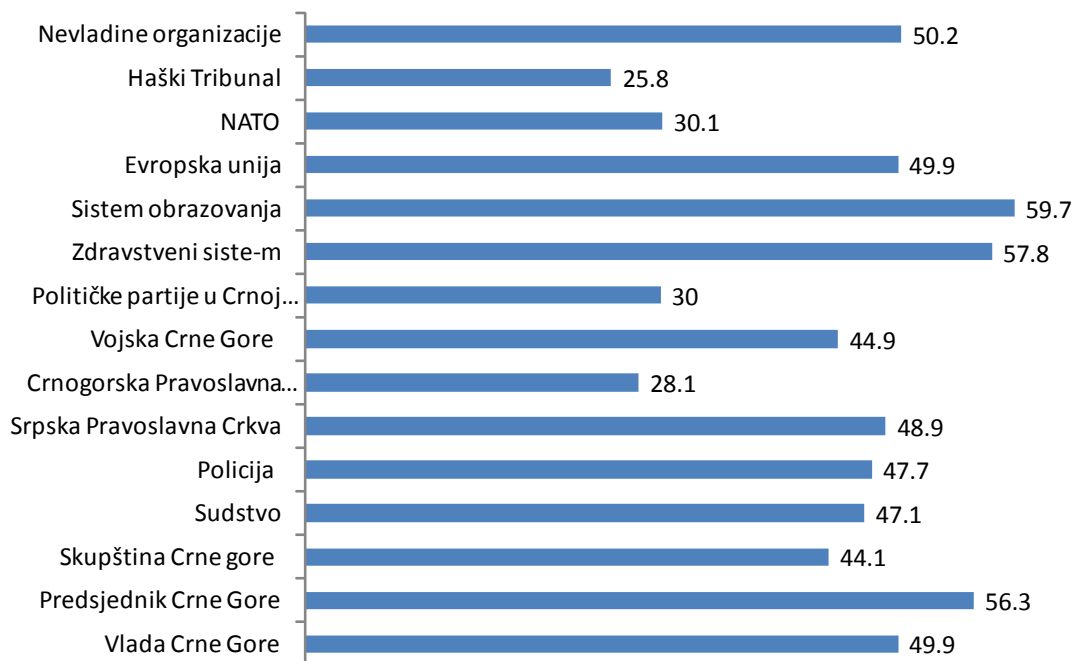
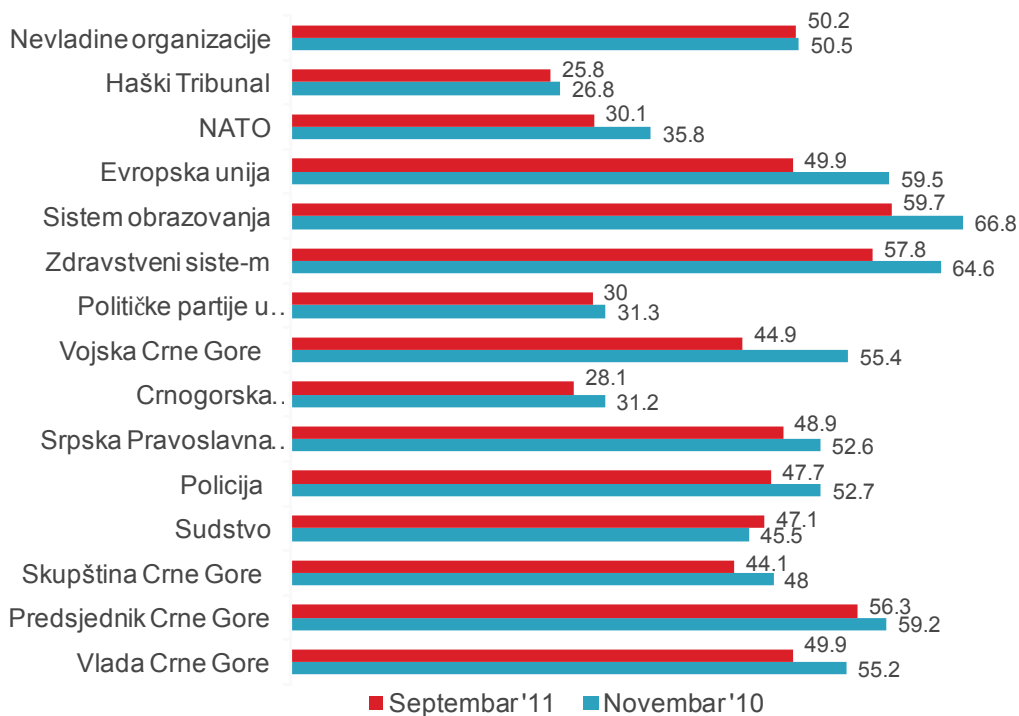
- Uzorak je reprezentativan za sve punoljetne građane Crne Gore a realizovan je u 16 sljedećih opština: Bijelo Polje, Berane, Pljevlja, Podgorica, Nikšić, Cetinje, Herceg Novi, Ulcinj, Bar, Budva, Tivat, Kotor, Rožaje, Plav, Žabljak, Kolašin.
- U istraživanju je učestvovalo ukupno 1035 ispitanika
- Standardna statistička greška mjerenja iznosi +/-3% za pojave sa incidencom od 50% sa intervalom povjerenja od 95%
- Poststratifikacija je rađena po polu/rodu, godinama starosti i nacionalnoj pripadnosti

Generalno, da li biste rekli da je Crna Gora krenula - %

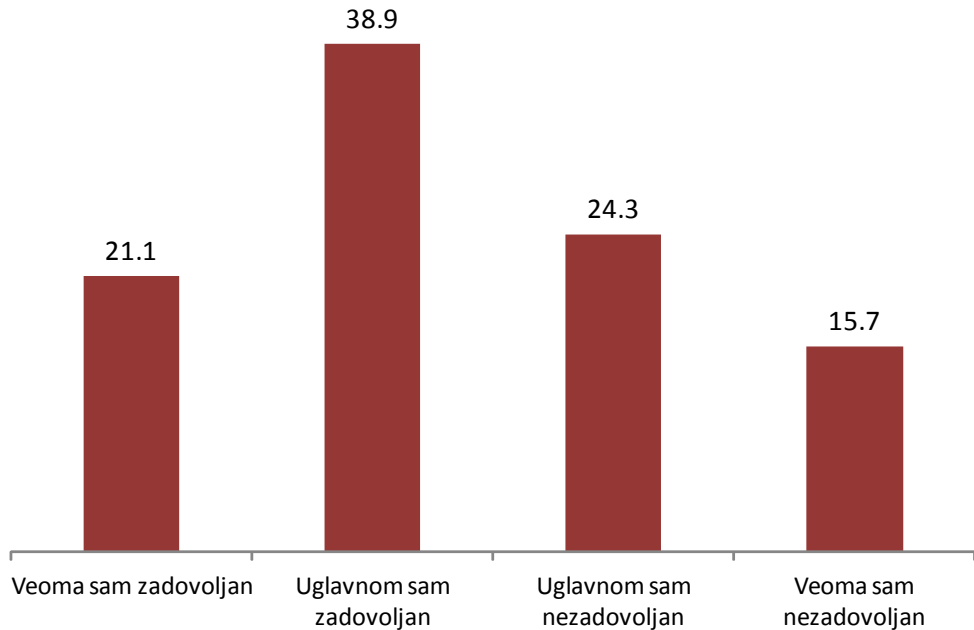

Crna Gora se kreće: Trend - %

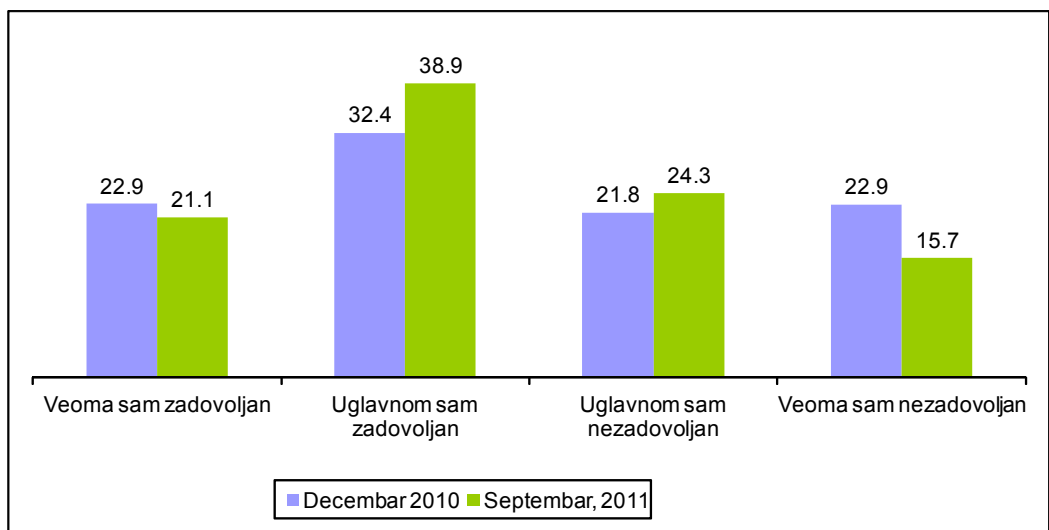

POVJERENJE U INSTITUCIJE – Sum uglavnom i veliko povjerenje %**POVJERENJE U INSTITUCIJE – Trend**

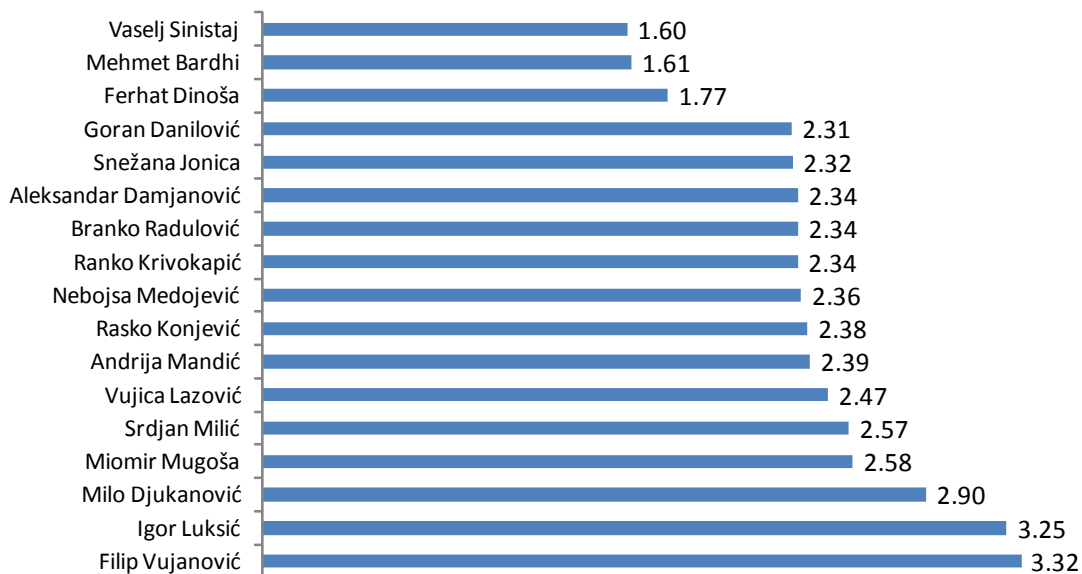
Da li ste zadovoljni dosadašnjim učinkom Vlade Igora Lukšića? - %

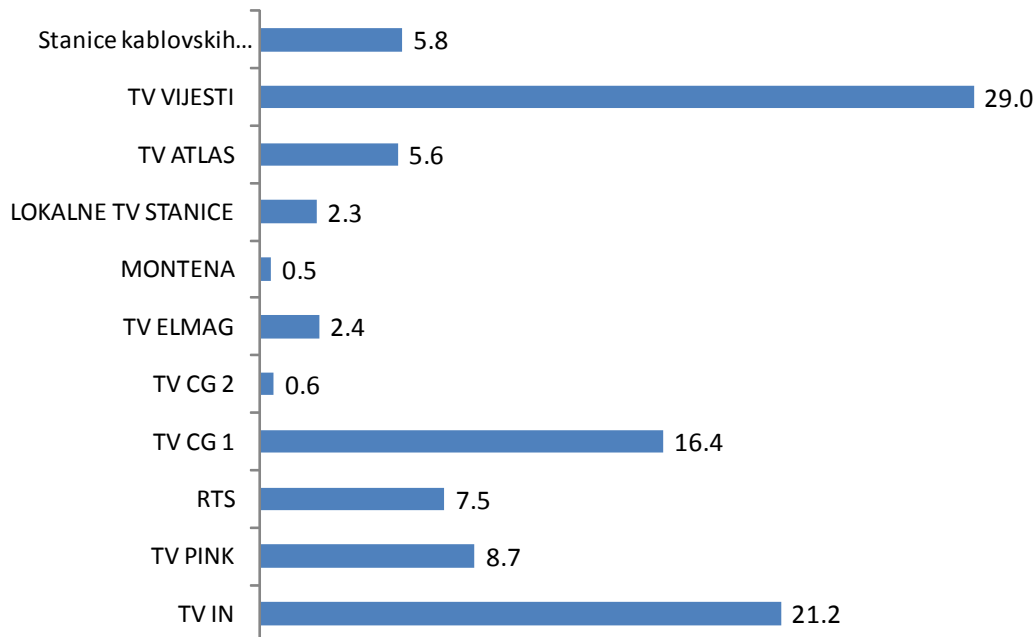
ZADOVOLJSTVO RADOM VLADE: 2009–2010 – %

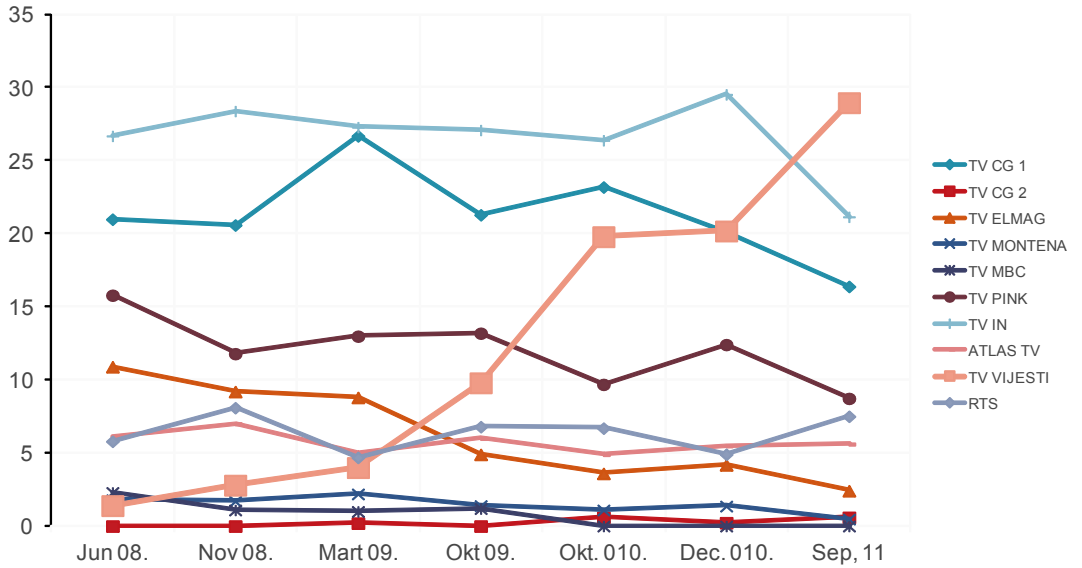
POPULARNOST POLITIČARA

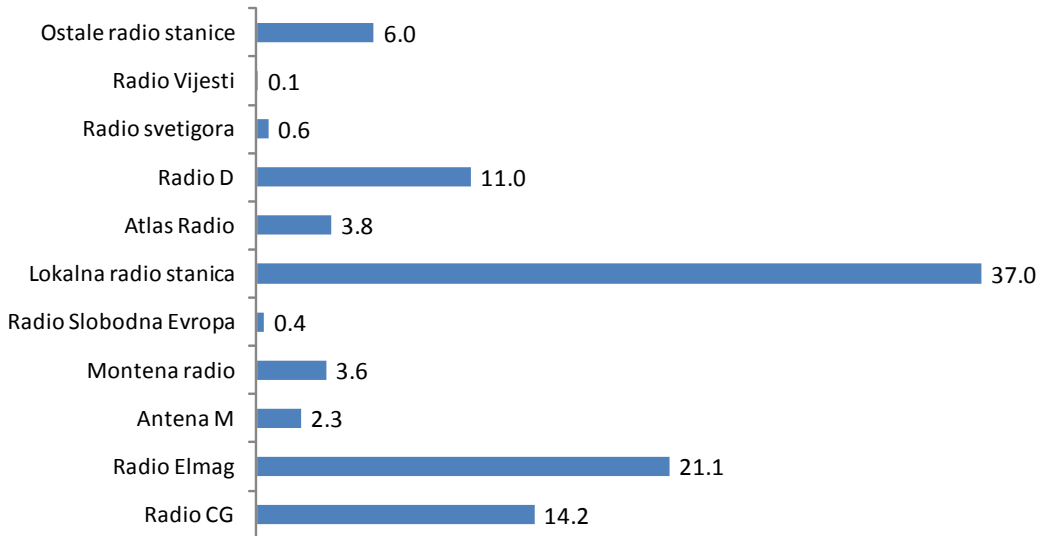
POVJERENJE U TELEVIZIJU - %

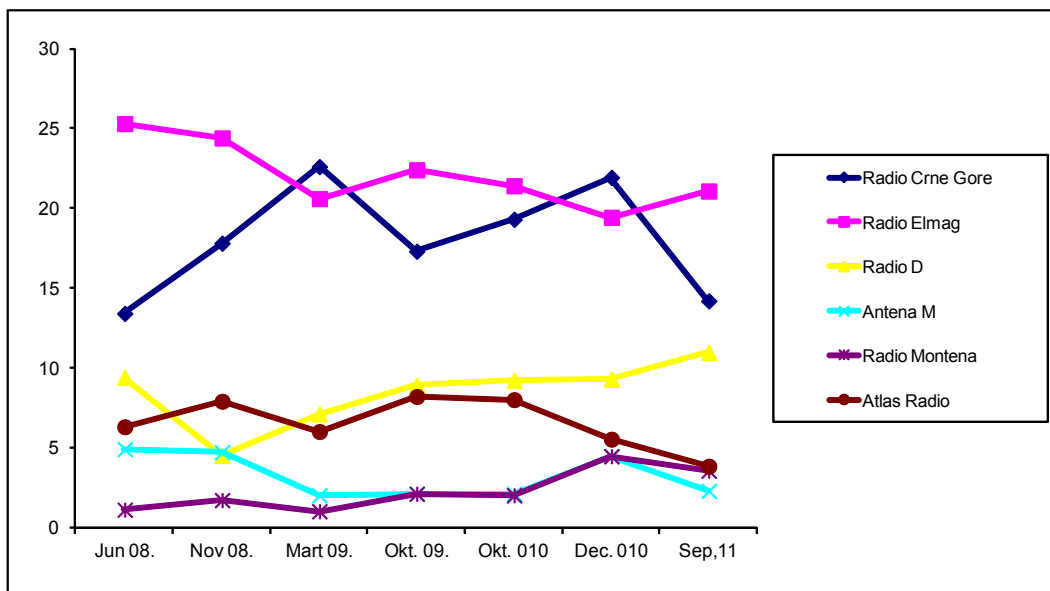
POVJERENJE U TV - TREND

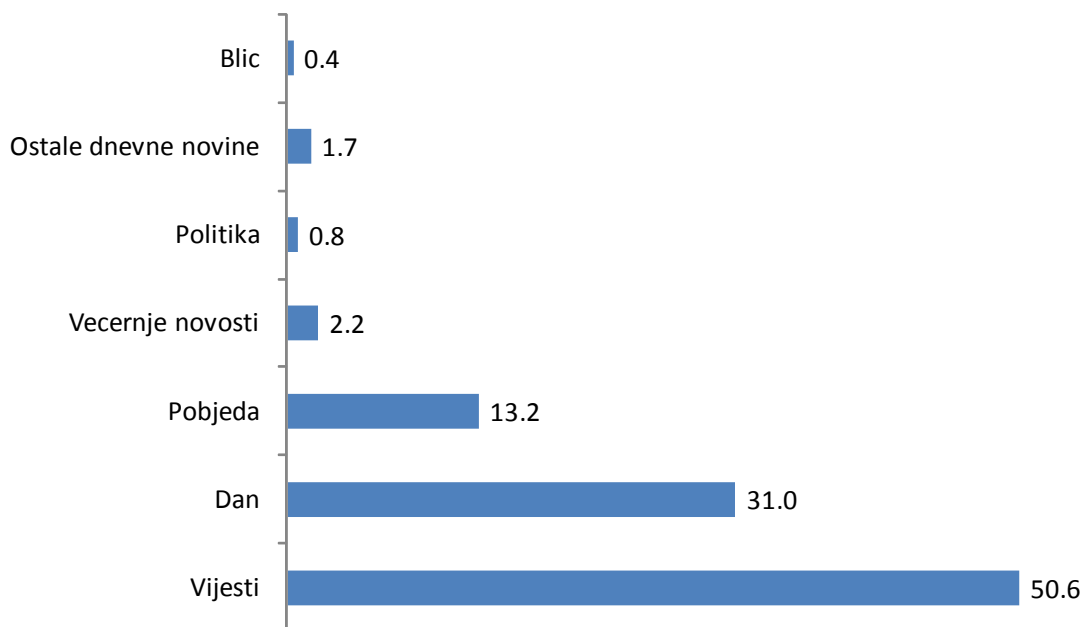
POVJERENJE: RADIO - %

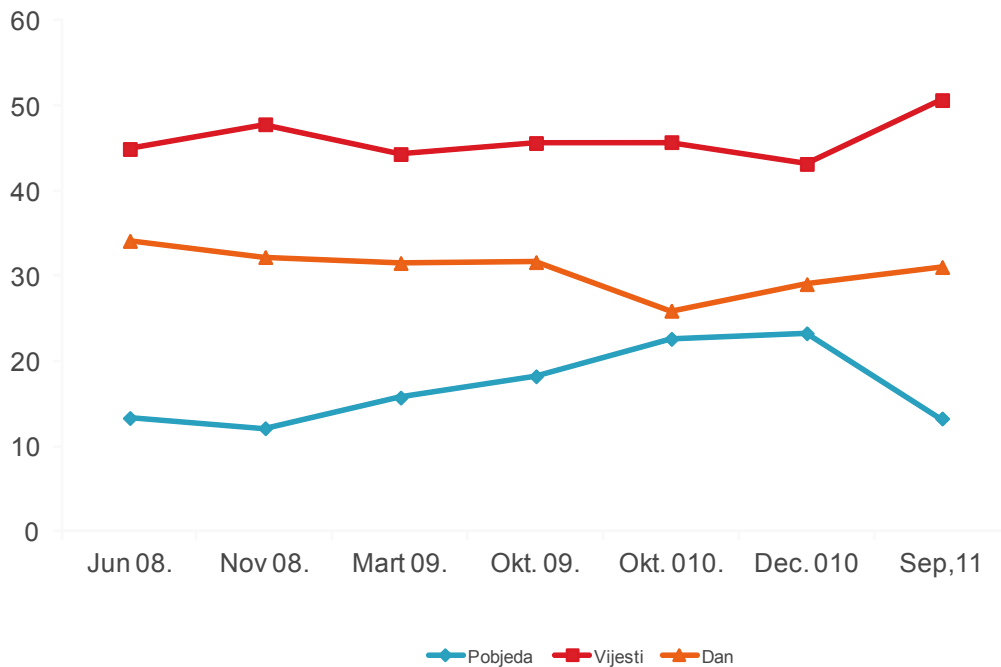

POVJERENJE RADIO: TREND - %

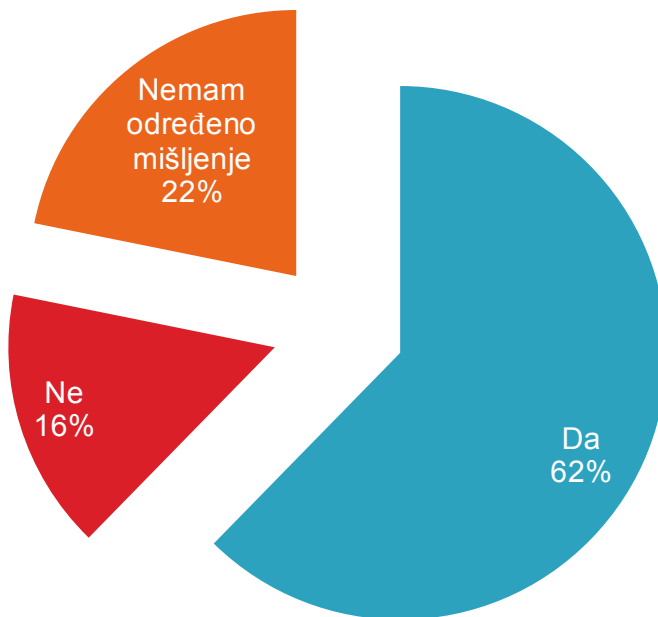

POVJERENJE: DNEVNE NOVINE - %

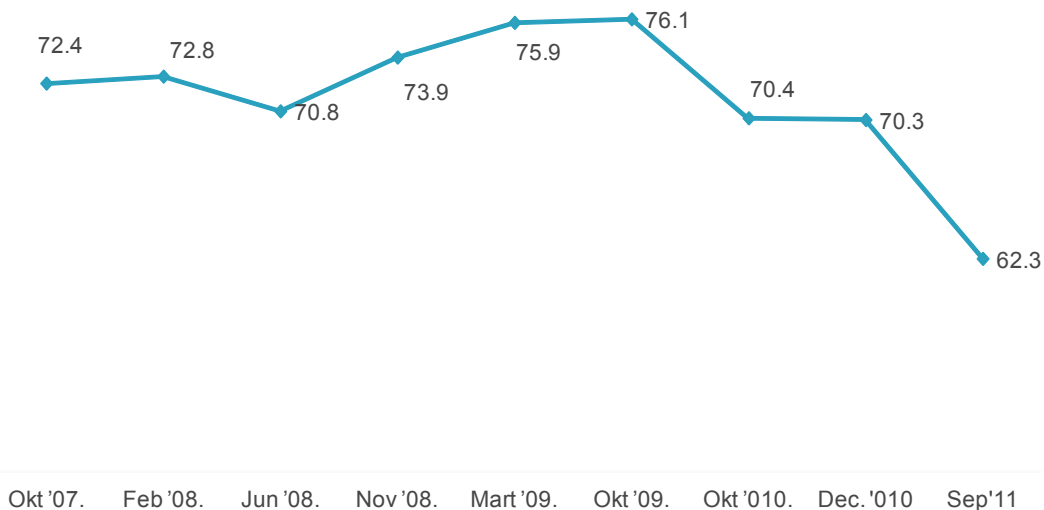

DNEVNE NOVINE: TREND - %

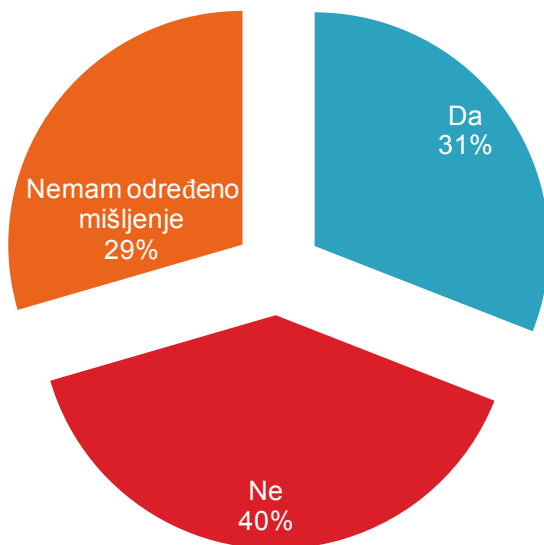
Da li po Vašem mišljenju Crna Gora treba da bude članica Evropske Unije? - %

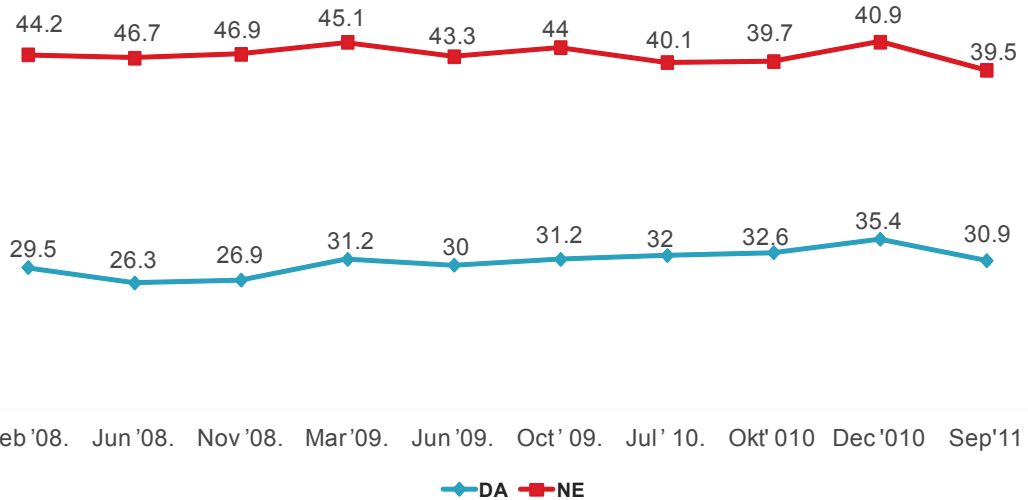
PODRŠKA EU: TREND %

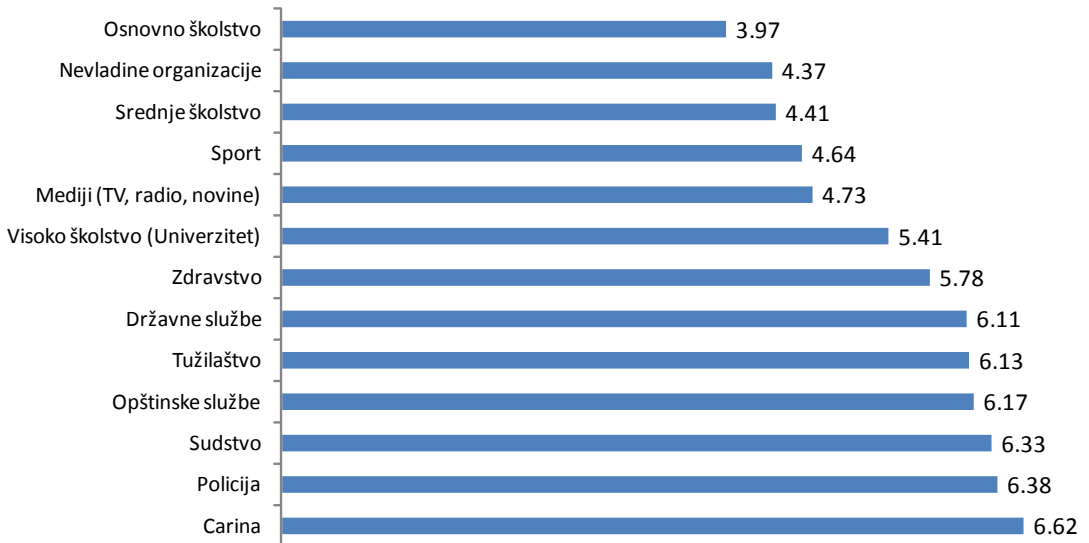
Ukoliko biste sutra glasali o članstvu Crne Gore u NATO Vaš odgovor bi bio

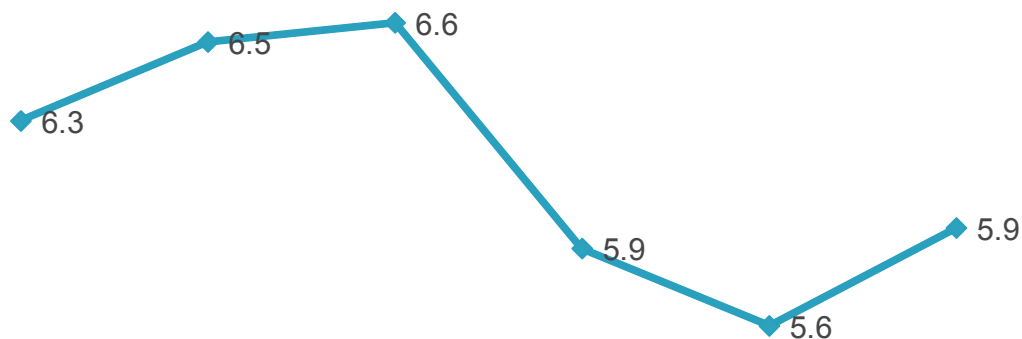

TREND: DA na referendumu ZA i PROTIV NATO - %

PERCEPCIJA KORUPCIJE

PERCEPCIJA KORUPCIJE – KUMULATIVNO

Jun '07.

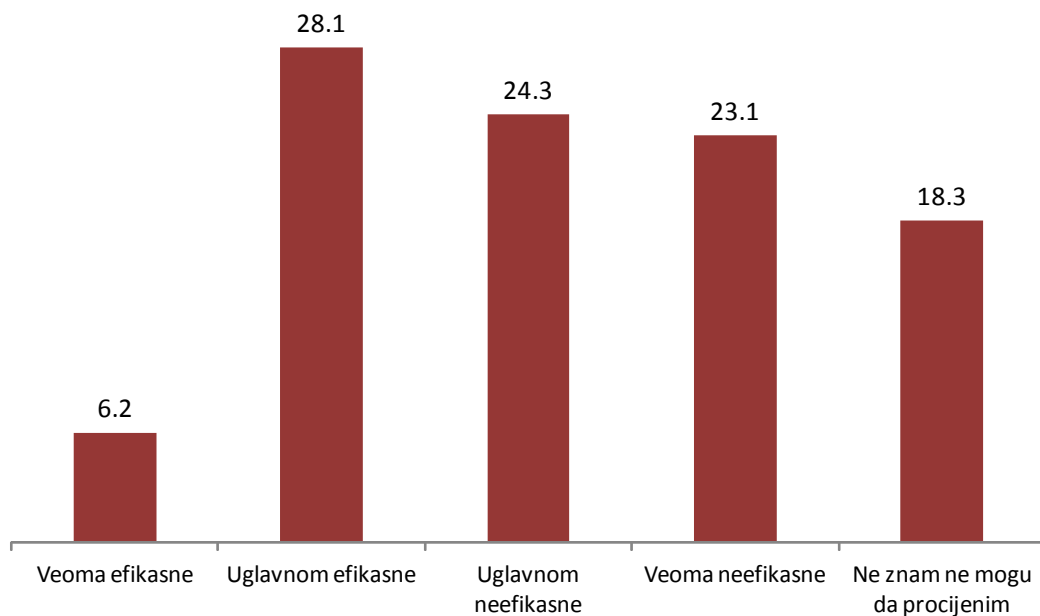
Okt'07

Feb'08

Okt'09

Okt'10

Sep'11

*OCJENA EFIKASNOSTI INSTITUCIJA DRŽAVE U BORBI
PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA*

Veoma efikasne

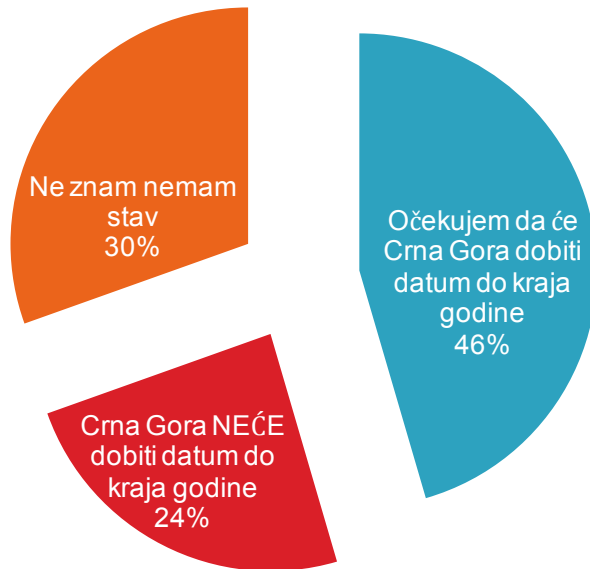
Uglavnom efikasne

Uglavnom
neefikasne

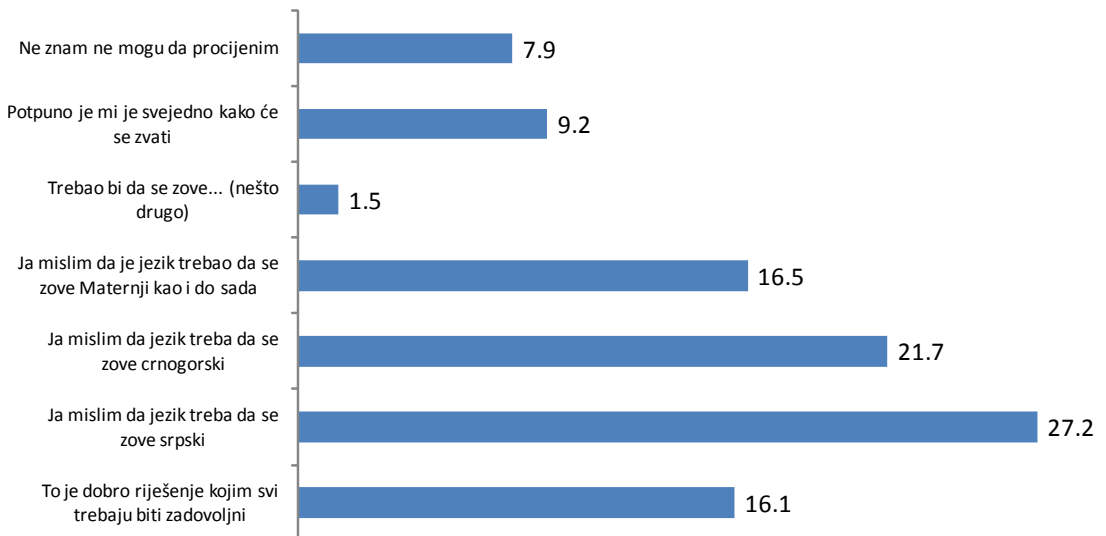
Veoma neefikasne

Ne znam ne mogu
da procijenim

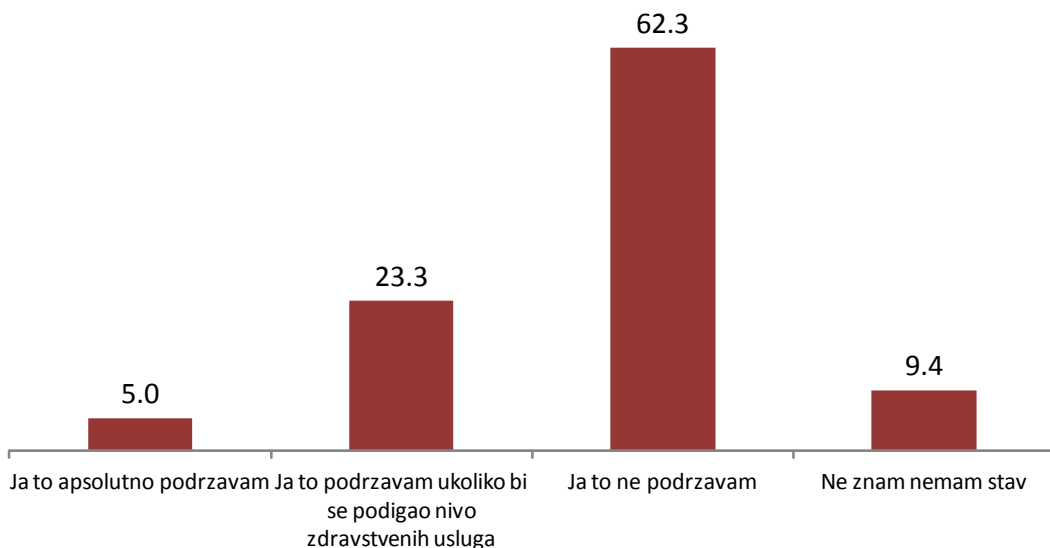
DA LI ĆE CRNA GORA DA DOBIJE DATUM ZA POČETAK PREGOVORA ZA ČLANSTVO U EU

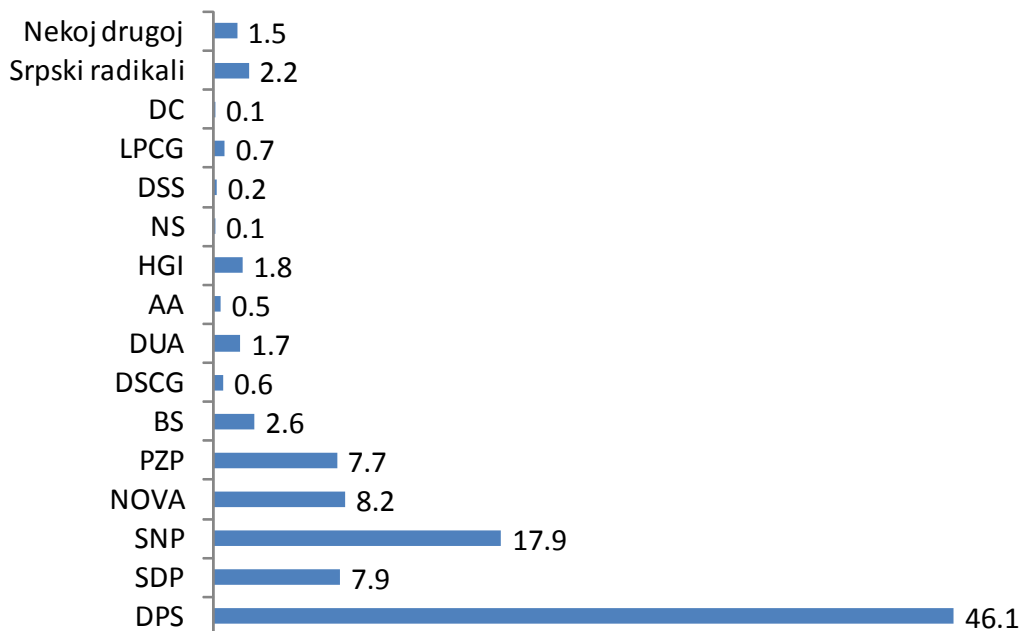
RJEŠENJE ZA JEZIK U ŠKOLAMA %

Ovih dana i nedjelja u toku je javna rasprava o određenim promjenama u zdravstvenom sistemu. Jedan od prijedloga jeste da građani trebaju novcem u većoj mjeri da participiraju u plaćanju zdravstvenih usluga. Kakav je Vaš stav o tome ?

REJTING POLITIČKIH PARTIJA - % OPREDIJELJENIH GLASAČA

REJTING POLITIČKIH PARTIJA - % OPREDIJELJENIH GLASAČA

	95CI +/-%	od%	do%
DPS	3,1	43,0	49,2
SDP	1,7	6,2	9,6
SNP	2,4	15,6	20,3
NOVA	1,7	6,5	9,9
PZP	1,7	6,0	9,3

REJTING POLITIČKIH PARTIJA - % OPREDIJELJENIH GLASAČA

	Nov '08	Okt '09	Jul '10	Okt '10	Dec '10	Sep '11
DPS	48,7	48,7	44,4	48,1	47,9	46,1
SDP	4,7	4,2	8,8	8,8	8,5	7,9
SNP	9	18,7	18,6	17,8	19,7	17,9
NOVA	15	8,3	8,1	9,2	6,1	8,2
PZP	12,2	5,5	4,9	4,7	6,9	7,7
OSTALO	10,4	14,6	15,2	11,3	10,7	12,1

Kompletni rezultati istraživanja mogu se
pogledati na CEDEM-ovom sajtu:
www.cedem.me